

Motion till riksdagen 2023/24:1262

av **Anders Ådahl (C)**

Låga trösklar till bostadsmarknaden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en modell för låga trösklar till bostadsmarknaden och med jämförbara förutsättningar för olika upplåtelseformer och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En bostad, tak över huvudet, är ett av de mest basala behoven för oss människor. Det åligger enligt regeringsformen det allmänna att trygga rätten till bostad. Detta återspeglar den betydelse som bostaden har för alla och ger också ett motiv till att stat och kommun engagerar sig i bostadsförsörjningsfrågor. Samhället har ett uttalat ansvar för bostadsförsörjningen. Men det är ett allmänt mål, som inte ger upphov till någon utkrävbar rättighet för den enskilde.

I svensk rätt har rätten till bostad sålunda snarast status av målformulering. I förarbetena till bostadsförsörjningslagen uttrycks detta: ”Bostaden och boendet påverkar i hög grad enskilda människors livssituation och möjligheter i livet. Därför är bostadspolitik en väsentlig del av välfärdspolitik. Grunden för den sociala bostadspolitik är att alla har rätt till en god bostad till skäligt pris, med modern utrustning och av den storlek som motsvarar familjens behov.”

Men målet om rätt till bostad motsvaras inte av vilken del av bostadsmarknaden som ska eller bör svara upp mot målet. Det är oklart hur rätten ska uppfyllas. Två betydande problem är att vi dels har två typiskt olika upplåtelseformer med olika funktionssätt, dels är trösklarna för att komma in på bostadsmarknaden i båda upplåtelseformerna höga (men av delvis olika skäl).

Grovt kan bostadsmarknaden delas in två skilda upplåtelseformer, nämligen hyra av bostad eller ägande av bostad. Dessa båda ”marknader” fungerar helt olika, trots att det gemensamma målet är att ge tak över huvudet för alla och envar. Hyresrätt innebär att man hyr en lägenhet av en hyresvärd eller att man hyr någon annans privata bostad helt

eller delvis (inneboende). Ägandet innebär att man själv helt äger sin bostad eller att man är andelsägare i en bostadsrättsförening med nyttjanderätt till en lägenhet.

Meriten för att komma in på hyresmarknaden är typiskt tid i bostadskö, kontakter eller pengar (stundvis svart marknad). Medan det på ägandeupplåtelseformen är pengar.

I olika skeden av livet och under olika omständigheter och för olika personer passar olika upplåtelseformer bäst. När man som ung flyttar hemifrån kanske det i många fall är mest eftersträvansvärt att hyra bostad, liksom när man är gammal eller kanske har separerat. Men i andra faser av livet eller för andra personer passar ägandet av bostad bäst.

Trösklarna för att komma in på båda ”marknaderna” är mycket höga. Men än allvarligare är att trösklarna är av olika karaktär. Detta påverkar friheten och man kan komma att ”tvingas” in i en viss typ av boende. Det inskränker individens frihet. En rimlig ambition vore att de båda ”marknaderna” närmar sig varandra i funktionssätt och typ av trösklar de innebär. Då kunde en samlad bostadspolitik inte bara öka friheten för individen, utan också lättare komma till rätta med bostadsbristen i Sverige. Att till exempel nå effektiva plan- och tillståndprocesser blir lättare med en mer sammanhållen bostadspolitik.

Sverige borde ha en modell för låga trösklar till bostadsmarknaden och med jämförbara förutsättningar för olika upplåtelseformer. Att utreda en sådan modell torde vara av hög prioritet.

Anders Adahl (C)